

ТЕМА № 2

ПОНЯТТЯ ЯК ФОРМА МИСЛЕННЯ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

- 1. Загальна характеристика поняття**
- 2. Види понять. Відношення між поняттями**
- 3. Дефініція та поділ поняття**

Рекомендована література:

Гвоздик О.И. Логика. – К.: УАВД, 1994. – 256 с.

Гвоздік О.І. Логічні числення: принципи побудови та застосування в юриспруденції. – К.: Поліграфцентр «Тат», 2003. – 300 с.

Гетманова А.Д. Учебник логики со сборником задач. – М.: Гнозис, 2010. – 365 с.

Жеребкин В.Е. Логический анализ понятий права. – К.: „Вища школа”, 1976. – 156 с.

Жеребкін В.Є. Логіка. – Х.: Основа, 2006. – 256 с.

Жоль К.К. Логика для юристов. – М.: Гнозис, 2004. – 430 с.

Ивлев Ю.В. Логика. – М.: Дело, 2010. – 264 с.

Карамешева Н.В. Логіка. Підручник для студентів-правників. – Львів: ПАІС, 2000. – 252 с.

Козловський А.А. Право як пізнання: Вступ до гносеології права. – Чернівці: Рута, 1999. – 295 с.

Конверський А.Є. Логіка традиційна та сучасна. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 536 с.

Мозгова Н.Г. Логіка. Навчальний посібник. – К., 2006. .

Титов В.Д., Зархина С.Э. Историческое развитие философско-логических концепций языка права. – Х.: ФИНН, 2009. – 432 с.

Титов В.Д. та ін. Логіка. – Х.: Право, 2006. – 208 с.

Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400с.

Щербина О.Ю. Логіка для юристів: Курс лекцій. – К.: Юридична думка, 2004. – 264 с.

1. Загальна характеристика поняття

Поняття є найпростішою формою мислення. Мислити означає перш за все відобразити світ за допомогою понять. Мислення можна розглядати як вміння оперувати поняттями.

Поняття можна попередньо визначити як форму мислення, що відображає предмети думки в їх істотних ознаках. Предмети думки – предмети або явища, про які мислить людина.

Для прикладу можна навести поняття "людина", "юрист", "справедливість" тощо.

Перший з основних принципів логіки – визначеність, тобто чіткість і точність думки.

Вживаючи те чи інше поняття, ми повинні чітко уявляти собі його сенс і вміти пояснити його іншим.

Для цього можна розкрити його істотні ознаки.

Наприклад: «Злочином є суспільно небезпечне кримінально каране винне діяння, вчинене суб'єктом злочину» (ст.11 ККУ).

Тут перераховані істотні ознаки поняття «злочин».

Крім того, можна розкрити сенс поняття на прикладах.

Скажімо, злочином є зрада Батьківщини, диверсія, убивство, грабіж, шахрайство тощо.

Таким чином, є дві характеристики поняття – сукупність його істотних ознак і сукупність відповідних прикладів.

Сукупність істотних ознак поняття називають його **змістом**, а сукупність усіх прикладів, тобто самих предметів думки, які охоплюються даним поняттям – його **логічним обсягом**.

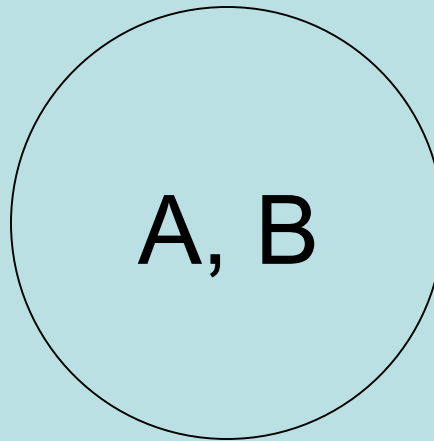
2. Види понять.

Відношення між поняттями

Логіку найбільше цікавлять
відношення між сумісними
поняттями та між несумісними
поняттями.

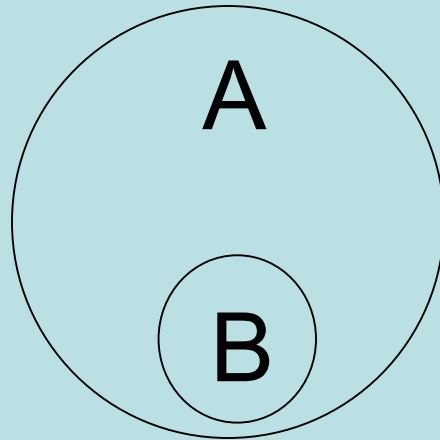
Розглянемо відношення між сумісними
поняттями.

Перше – тотожність.

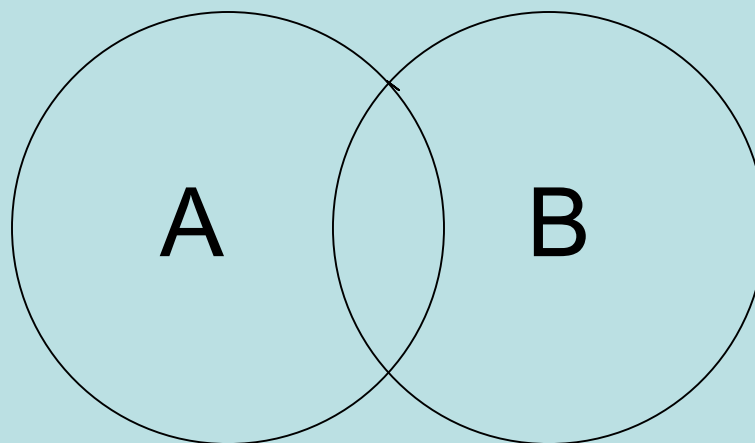

Друге – підпорядкування.

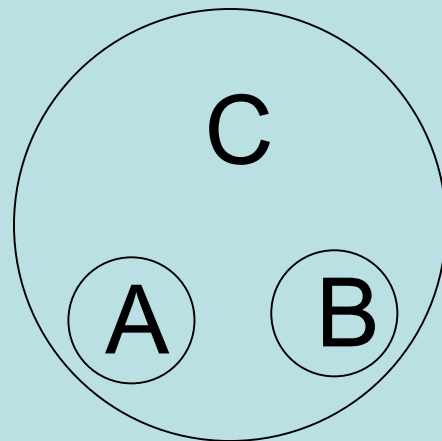
.

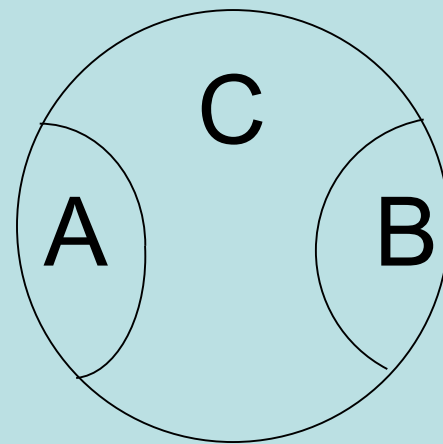
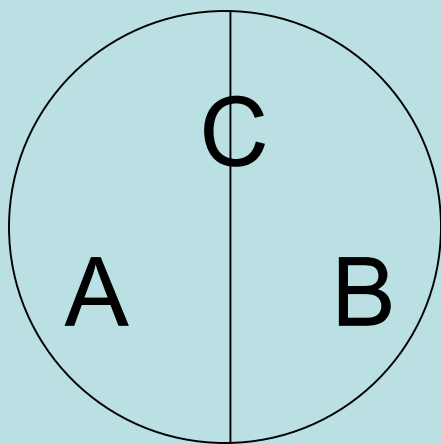
Третє - перетин

Відношення між несумісними поняттями.
Перше – співпорядкування.

Друге – суперечність,
третє – протилежність.

3. Дефініція та поділ поняття

Дефініція (визначення) поняття – логічна операція,
яка полягає в розкритті змісту поняття,
тобто його істотних ознак.

- Поділом поняття називають виявлення структури логічного обсягу поняття, встановлення того, з яких видів складається дане поняття як родове і з яких підвидів складаються види